

HAZRAT INAYAT KHAN

PAȘI PE CALE

SUFISMUL ȘI MISTICA • CALEA INIȚIERII
ȘI A DISCIPOLATULUI • LIBERTATEA SPIRITUALĂ

Traducere din limba engleză:

WALTER FOTESCU

EDITURA HERALD
București

Cuprins

Notă asupra ediției	5
Sufismul și mistica	11
Mistica	13
Misticul	25
Realizarea	37
Natura și activitatea unui mistic	43
Secretul spiritului	52
Inima mistică	63
Repausul	70
Acțiunea	78
Calea inițierii și a discipolatului	85
Calea inițierii	87
Semnificația inițierii	103
Ce este necesar pe Cale	115
Diferiții pași pe Cale	121
Studiul interior	128
Trei aspecte ale Inițierii	136
Discipolatul	147

Patru tipuri de discipoli	156
Atitudinea unui discipol	166
Libertatea spirituală	173
Dumnezeu	175
Natura	177
Ființa personală	177
Aspectul dual	180
Adorație	181
Adevărul	181
Sufiții	183
Auto-cunoașterea	183
Iubirea	185
Perfecțiunea	187
Profeții	188
Sufismul	191
Antrenamentul spiritual în sufism	195
Manifestarea	196
Interes și indiferență	199
Spirit și materie	200
Inima și sufletul	201
Intelect și înțelepciune	201
Vise și inspirații	202
Legea acțiunii	204
Muzica printre sufiți	206
Extaz	207
Concentrarea	208
Aspectele masculin și feminin ale lui Dumnezeu	209

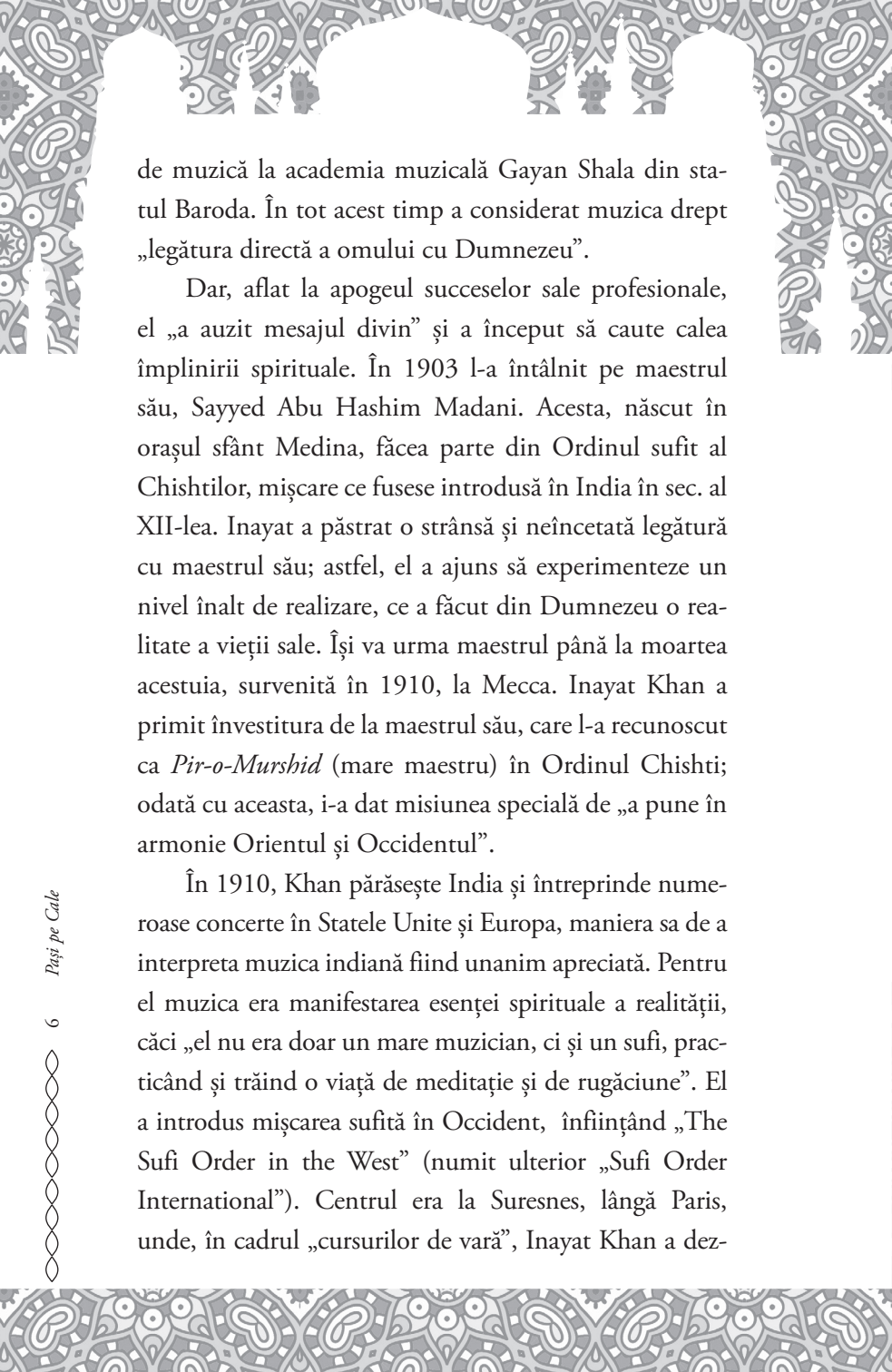

Notă asupra ediției

Cine a fost Hazrat Inayat Khan? Un muzician și un sufi. Dar nu un muzician limitat la ceea ce cunoaștem noi despre muzică: combinații și armonii de sunete apreciate de urechea umană, niciun sufi prizonier al definițiilor pe care le dau dicționarele, erudiții sau chiar teologii. Considerând muzica mai degrabă ca pe o asceză și o disciplină spirituală decât ca pe o profesiune, Inayat Khan a ajuns, datorită ei, la misterul oricărui sunet, care nu este altceva decât revelația Verbului divin. Și considerând sufismul nu ca apartenență la o confrerie, nici ca repetare a unor ritualuri, ci ca distrugerea finală a oricărei piedici datorate naturii noastre terestre, el a ajuns la această Resurrecție, care este deopotrivă scopul ultim al religiei, cât și al întregii evoluții cosmice.

Hazrat Inayat Khan s-a născut în 1882 la Baroda, în provincia Gujarat din India, într-o familie musulmană de muzicieni celebri. De foarte tânăr, el începe o carieră de virtuoz, ca interpret la *vina* (un instrument indian), cântăreț și compozitor, și această pasiune pentru muzică îl va purta prin toată țara. A fost profesor

de muzică la academia muzicală Gayan Shala din statul Baroda. În tot acest timp a considerat muzica drept „legătura directă a omului cu Dumnezeu”.

Dar, aflat la apogeul succeselor sale profesionale, el „a auzit mesajul divin” și a început să caute calea împlinirii spirituale. În 1903 l-a întâlnit pe maestrul său, Sayyed Abu Hashim Madani. Acesta, născut în orașul sfânt Medina, făcea parte din Ordinul sufite al Chishtilor, mișcare ce fusese introdusă în India în sec. al XII-lea. Inayat a păstrat o strânsă și neîncetată legătură cu maestrul său; astfel, el a ajuns să experimenteze un nivel înalt de realizare, ce a făcut din Dumnezeu o realitate a vieții sale. Își va urma maestrul până la moartea acestuia, survenită în 1910, la Mecca. Inayat Khan a primit învestitura de la maestrul său, care l-a recunoscut ca *Pir-o-Murshid* (mare maestru) în Ordinul Chishti; odată cu aceasta, i-a dat misiunea specială de „a pune în armonie Orientul și Occidentul”.

În 1910, Khan părăsește India și întreprinde numeroase concerte în Statele Unite și Europa, maniera sa de a interpreta muzica indiană fiind unanim apreciată. Pentru el muzica era manifestarea esenței spirituale a realității, căci „el nu era doar un mare muzician, ci și un sufi, practicând și trăind o viață de meditație și de rugăciune”. El a introdus mișcarea sufită în Occident, înființând „The Sufi Order in the West” (numit ulterior „Sufi Order International”). Centrul era la Suresnes, lângă Paris, unde, în cadrul „cursurilor de vară”, Inayat Khan a dez-

voltat așa zisul serviciu de Adorare Universală.¹ Din 1910 până în 1926 el a călătorit peste tot în lumea occidentală, înființând numeroase centre pentru cei dornici să se angajeze pe o cale spirituală conformă cu metodele sufite, „fără deosebire de rasă, castă sau credință”. El își învăța discipolii atât prin prezența și exemplul său, cât și prin numeroasele conferințe ținute pretutindeni.

Obosit de munca epuizantă depusă în toți acești ani, se retrage în India pentru odihnă, dar, după o scurtă boală, moare la Delhi, în 1927.

*

Inayat Khan a lăsat puține scrieri: câteva articole datând din 1920 și mici culegeri de aforisme, poeme și rugăciuni. Însă învățăturile orale pe care le-a dat au fost strânse în douăsprezece volume în limba engleză. Această învățătură acoperă întreg câmpul vieții omenesti: aspecte fizice (sănătatea, înțelegerea corpului, armonia vieții sexuale), chestiuni referitoare la buna funcționare a minții, aspecte religioase și filozofice, dar mai ales cele spirituale.

Pași pe cale de Hazrat Inayat Khan: este o lucrare publicată de International Headquarters of the Sufi

¹ Ritualul constă dintr-o invocație, o lectură din fiecare carte sfântă a celor mai mari religii ale lumii, și aprinderea unei lumânări pentru fiecare tradiție. O lumânare este de asemenea aprinsă pentru toate personalitățile sau sistemele religioase care au inspirat omenirea. Ritualul continuă cu un discurs și se termină cu o binecuvântare.

Movement and East-West Publications, din Haga și cuprinde:

Vol. 1: *The Way of Illumination*

Vol. 2: *The Mysticism of Sound and Music*

Vol. 3: *The Art of Personality*

Vol. 4: *Mental purification and Healing*

Vol. 5: *Spiritual Liberty*

Vol. 6: *The Alchemy of Happiness*

Vol. 7: *In an Eastern Rose Garden*

Vol. 8: *Sufi Teachings: The Art of Being*

Vol. 9: *The Unity of Religious Ideals*

Vol. 10: *Sufi Mysticism*

Vol. 11: *Philosophy, Psychology, Mysticism*

Vol. 12: *The Divinity of Human Soul*

Vol. 13: *Sacred Readings: The Gathas*

Vol. 14: *Sufi Teachings: The Smiling Forehead*, rev.

ed.

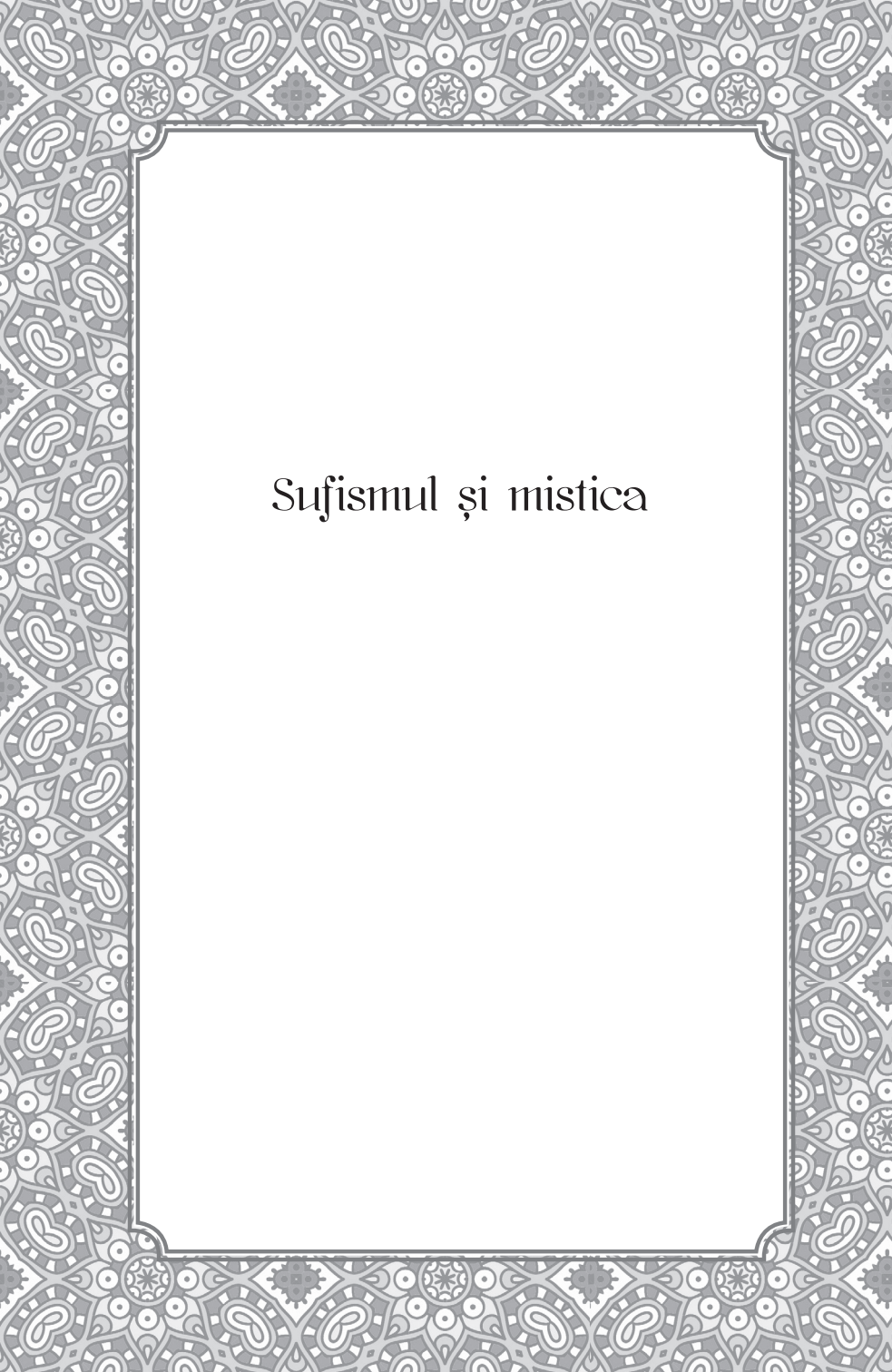
The Complete Sayings of Hazrat Inayat Khan New Lebanon, N.Y. : Omega Press, 1991.

The Flower Garden of Inayat Khan. East West Publications, Londra, 1978.

The Inner Life. Boston și London: Shambhala Publications, 1997.

The Mysticism of Sound and Music. Boston și London: Shambhala Publications, 1996.

The Soul, Whence and Whither. East West Publications, Londra, 1984.

Sufismul și mistica

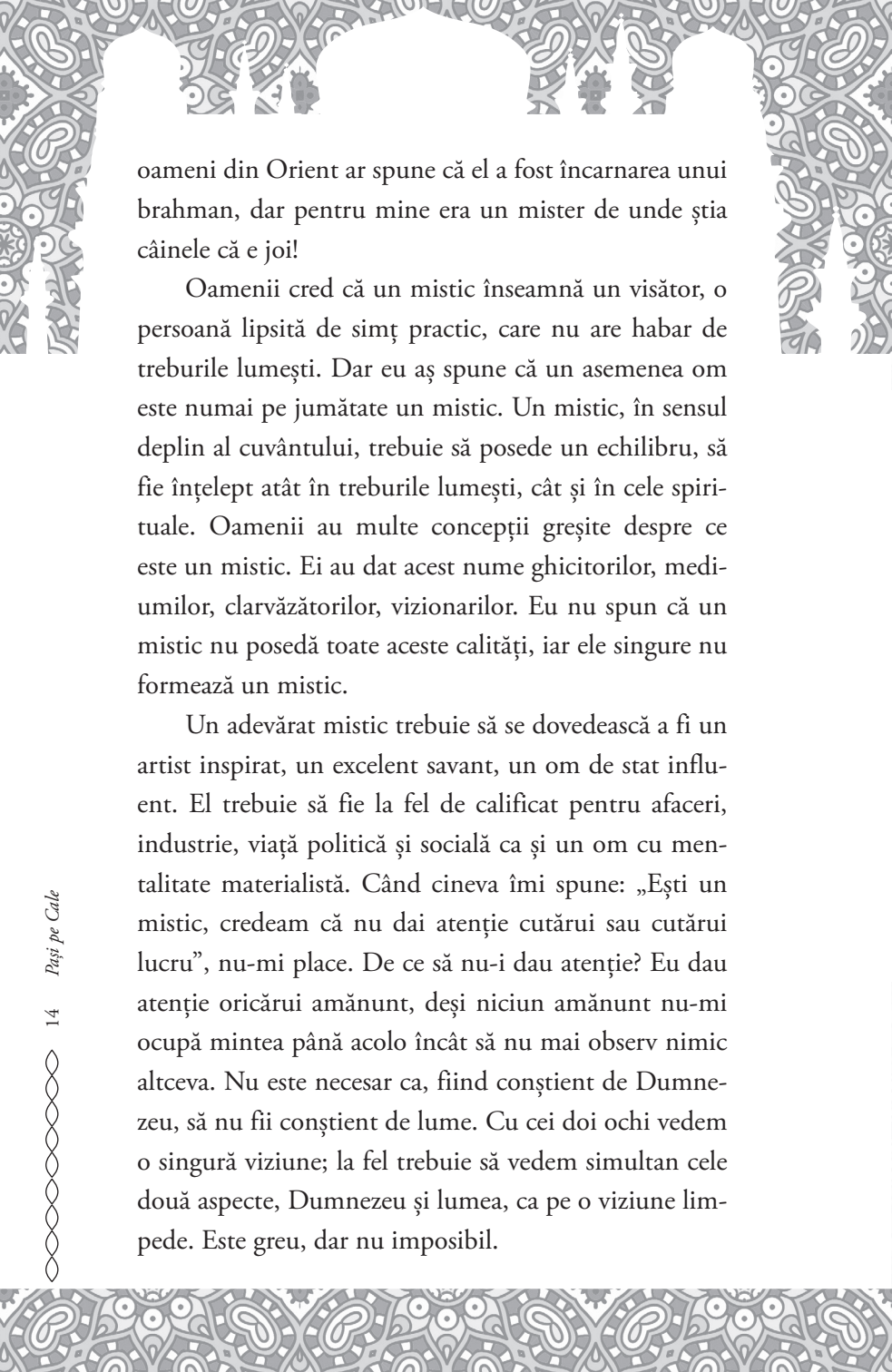

Capitolul I Mistica

Mistica este esența și baza oricărei cunoașteri, fie ea știință, artă, filozofie, religie sau literatură. Toate acestea sunt incluse în cadrele misticii.

Dacă se caută originile medicinei, care a ajuns să fie știința pură de azi, se va constata că sursele ei se află în intuiție. Misticii sunt cei care au dăruit-o lumii. De pildă Avicenna, marele mistic persan, a contribuit mai mult la medicină decât oricare altă persoană din istoria universală a acestei științe. Știm că semnificația științei este o cunoaștere clară, bazată pe logică și rațiune; dar, cum a început ea? Prin rațiune și logică? Nu; la început a fost intuiția, abia pe urmă a venit rațiunea, iar în final i s-a aplicat logica. Mai mult, la nivelurile mai joase ale creației nu există medici, fiecare făptură este propriul ei doctor. Animalele știu că se vindecă cel mai bine stând la soare, scăldându-se într-un ochi de apă, alergând în aer liber sau stând liniștite la umbra unui copac. Am cunoscut cândva un câine sensibil care obișnuia să postească în fiecare joi. Fără îndoială, mulți

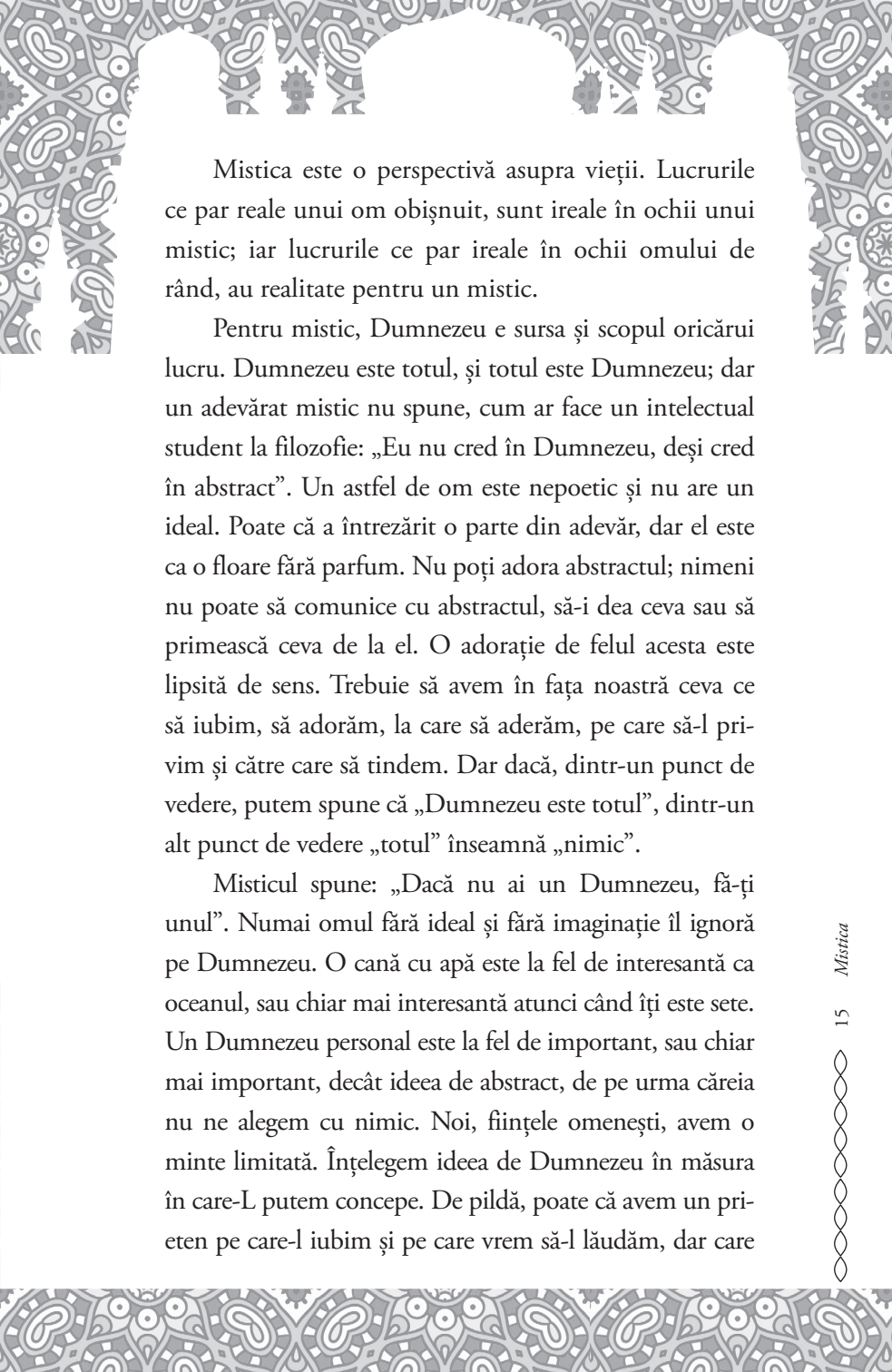

oameni din Orient ar spune că el a fost încarnarea unui brahman, dar pentru mine era un mister de unde știa câinele că e joi!

Oamenii cred că un mistic înseamnă un visător, o persoană lipsită de simț practic, care nu are habar de treburile lumști. Dar eu aș spune că un asemenea om este numai pe jumătate un mistic. Un mistic, în sensul deplin al cuvântului, trebuie să posede un echilibru, să fie înțelept atât în treburile lumști, cât și în cele spirituale. Oamenii au multe concepții greșite despre ce este un mistic. Ei au dat acest nume ghicitorilor, medicilor, clarvăzătorilor, vizionarilor. Eu nu spun că un mistic nu posedă toate aceste calități, iar ele singure nu formează un mistic.

Un adevărat mistic trebuie să se dovedească a fi un artist inspirat, un excelent savant, un om de stat influent. El trebuie să fie la fel de calificat pentru afaceri, industrie, viață politică și socială ca și un om cu mentalitate materialistă. Când cineva îmi spune: „Ești un mistic, credeam că nu dai atenție cutărui sau cutărui lucru”, nu-mi place. De ce să nu-i dau atenție? Eu dau atenție oricărui amănunt, deși niciun amănunt nu-mi ocupă mintea până acolo încât să nu mai observ nimic altceva. Nu este necesar ca, fiind conștient de Dumnezeu, să nu fii conștient de lume. Cu cei doi ochi vedem o singură viziune; la fel trebuie să vedem simultan cele două aspecte, Dumnezeu și lumea, ca pe o viziune limpede. Este greu, dar nu imposibil.

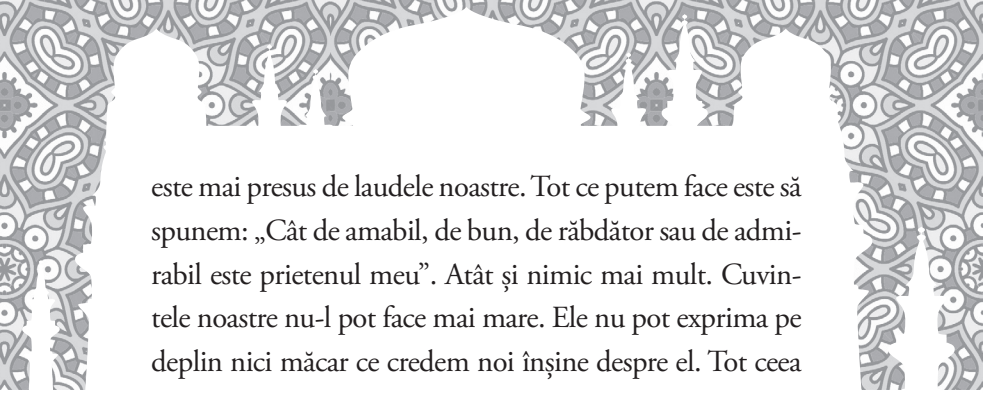

Mistica este o perspectivă asupra vieții. Lucrurile ce par reale unui om obișnuit, sunt ireale în ochii unui mistic; iar lucrurile ce par ireale în ochii omului de rând, au realitate pentru un mistic.

Pentru mistic, Dumnezeu e sursa și scopul oricărui lucru. Dumnezeu este totul, și totul este Dumnezeu; dar un adevărat mistic nu spune, cum ar face un intelectual student la filozofie: „Eu nu cred în Dumnezeu, deși cred în abstract”. Un astfel de om este nepoetic și nu are un ideal. Poate că a întrezărit o parte din adevăr, dar el este ca o floare fără parfum. Nu poți adora abstractul; nimeni nu poate să comunice cu abstractul, să-i dea ceva sau să primească ceva de la el. O adorație de felul acesta este lipsită de sens. Trebuie să avem în fața noastră ceva ce să iubim, să adorăm, la care să aderăm, pe care să-l privim și către care să tindem. Dar dacă, dintr-un punct de vedere, putem spune că „Dumnezeu este totul”, dintr-un alt punct de vedere „totul” înseamnă „nimic”.

Misticul spune: „Dacă nu ai un Dumnezeu, fă-ți unul”. Numai omul fără ideal și fără imaginație îl ignoră pe Dumnezeu. O cană cu apă este la fel de interesantă ca oceanul, sau chiar mai interesantă atunci când îți este sete. Un Dumnezeu personal este la fel de important, sau chiar mai important, decât ideea de abstract, de pe urma căreia nu ne alegem cu nimic. Noi, ființele omenești, avem o minte limitată. Înțelegem ideea de Dumnezeu în măsura în care-L putem concepe. De pildă, poate că avem un prieten pe care-l iubim și pe care vrem să-l laudăm, dar care

este mai presus de laudele noastre. Tot ce putem face este să spunem: „Cât de amabil, de bun, de răbdător sau de admirabil este prietenul meu”. Atât și nimic mai mult. Cuvintele noastre nu-l pot face mai mare. Ele nu pot exprima pe deplin nici măcar ce credem noi înșine despre el. Tot ceea ce putem este să ne formăm o concepție despre prietenul nostru pentru propria noastră înțelegere.

La fel și cu Dumnezeu. Omul nu-L poate înțelege complet pe Dumnezeu. Tot ce poate este să-și formeze o concepție despre Dumnezeu pentru el însuși, pentru a face inteligibil ceva ce este nelimitat. De aceea un mistic nu va spune: „Eu L-am realizat pe Dumnezeu mai bine decât tine, așa că nu-mi sta în preajmă”. Am văzut un mistic mergând într-o procesiune religioasă alături de țărani, cântând imnuri împreună cu ei în fața unui idol de piatră. El însuși era mai mareț decât zeul purtat în procesiune, dar cu toate acestea cânta cu aceeași venerație ca toți ceilalți. Nu l-a încercat niciodată dorința de a arăta că realizarea lui, credința lui, erau mai înalte sau mai mărețe decât ale celorlalți.

Pentru mistic, Dumnezeu nu este abstract; pentru mistic, El este o realitate. Misticul nu se gândește la Dumnezeu ca la ceva abstract, deși știe că este astfel. Nu este o problemă de *a ști*, ci de *a fi*. Pentru mistic, Dumnezeu este piatra de temelie a realizării de sine. El este poarta, ușa, intrarea în ceruri. Dumnezeu, pentru mistic, este cheia cu care să deschidă taina vieții, lăcașul de unde vine, unde se va întoarce și unde se simte acasă.

Odată, un căutător apusean al adevărului a mers la un înțelept chinez și i-a spus: „Am venit să învăț de la tine ce este adevărul”. Înțeleptul i-a răspuns: „Mulți dintre misionarii voștri vin aici și predică credința voastră. Tu de ce vii la mine?” „Ei bine, zise apuseanul, ei ne învață despre Dumnezeu. Noi îl cunoaștem pe Dumnezeu; dar acum am venit la tine să te întreb despre misterul vieții”. La care înțeleptul îi spuse: „Dacă-L cunoști pe Dumnezeu, este tot ce trebuie cunoscut, nu mai există nimic altceva. Acesta este unicul mister”.

Mai este apoi problema concepției misticului despre Hristos. Oare nu știm că există persoane mai bune decât altele, și nu este adevărat că Dumnezeu este în om? Dacă așa stau lucrurile, ce se poate obiecta la faptul că cineva îl numește pe Hristos Dumnezeu, iar altcineva crede că Hristos este om? Dacă Dumnezeu este în om, atunci ce contează că Hristos este numit Dumnezeu? Iar dacă Hristos este numit om, aceasta nu face decât să-l înalțe pe om, care a fost creat de Dumnezeu, la acea statură. Ambele își au motivația lor și ambele sunt corecte, dar cu toate acestea sunt opuse. Unii nu sunt de acord ca Hristos să fie considerat divin; dar dacă divinitatea nu sălășluiește în om, atunci unde să-L căutăm pe Dumnezeu? Poate fi divinitatea găsită în arbori, în plante, în pietre? Da, într-adevăr, Dumnezeu este în toate; dar nu e mai puțin adevărat că în om divinitatea s-a trezit, Dumnezeu s-a trezit, că aici Dumnezeu poate fi văzut.

Toleranța misticului este diferită. Oamenii de o anumită nație, rasă sau religie ar putea zice: „În Iisus Hristos noi îl vedem pe Domnul”. Sub acel nume ei își recunosc idealul. Oamenii din alte țări și-au văzut idealul divin în Buddha. Pentru consolarea lor și în sprijinul idealului lor, cu toții pot găsi în istorie numele cuiva care a existat cândva. Musulmanul spune că Muhammad este obiectul adorației sale, hindusul spune că este Krișna. Atât timp cât ei nu au realizat spiritul idealului lor, vor polemiza, se vor certa și se vor lupta; și vor spune: „Maestrul meu este mare”, „Al meu este și mai mare”. Dar ei nu văd că este unul și același spirit care se manifestă în toată perfecțiunea. Îl slăvim pe maestru în măsura în care l-am înțeles, dar nu-l slăvim îndeajuns dacă-i dăm un anumit nume și prin aceasta îl limităm la o anumită parte a lumii. Dar când vedem nemărginitul, îl putem chema pe toate numele și să spunem „Tu ești Krișna, tu ești Hristos și tu ești Buddha”, la fel cum o mamă iubitoare îi poate spune copilului ei „Prințul meu”. Ea îi poate da copilului ei cele mai minunate nume.

Odată, patru fete se certau. Una spunea: „Mama mea este mai bună decât mamele voastre”. A doua fetiță a spus: „Mama mea este mai bună decât a ta”. Astfel se sfădeau ele, ajungând să se deteste una pe alta. Dar cineva, trecând pe acolo, le-a spus: „Nu mama ta sau a ei, ci *mama* este întotdeauna cea mai bună. Este calitatea de mamă, iubirea și afecțiunea ei pentru copii”. Acesta este punctul de vedere al misticului față de idealul divin.